

U samom njegovom narodu ima i dandanas da trpi čast njegovog imena i da pokriva neukusne ispade nekih sektaraca. Zato je simpatičan ovaj glas stranog čovjeka, jer daje čast istini i brani svijetlu spomen jednog k a t o l i č k o g biskupa. **Dr A. Živković.**

Fra Ivan Turić, filozof.

I.

U zaostroškom arhivu zaslugom dra o. V. Nakića i dra o. R. Rogušića nadoh još jedan rukopis filozofa o. Ivana Turića, koji glasi:

Log. (i c) a M a g n a.

On je zapravo govoreći njegove velike logike jedan ulomak, jer izrečito piše: »Ternio quartus logicae maioris«, koju sam ja našao u makarskom franjevačkom arhivu i već recenzirao. On sadrži: »Pitanje o predmetu logike«. Napisao ga je u Šibeniku, kao lektor filozofije: »Haec scripta logicalia compillata, et coadunata fuere labore, ac studio fr(atr)is Joannis Thurich ab Andevio lectoris philosophiae in aedibus s. Laurentii Martyris Sibenici die 26. sept. anni... 1733.« Format je rukopisa $21\frac{1}{2} \times 16$ cm.

U rukopisu raspravlja o predmetu logike. Nazori su mu obični, kao i u ostalih skotista. Obradba samostalna. Krasopis pravilan, sitan i ima mnogo skraćenica. Predmet je logike silogizam. Ona je jednostavno spekulativna znanost. Kao i ostali savremeni naši skotisti drži, da je »logica utens« umjetnost, a »docens« znanost. Ipak sumnja, da se navike jedne i druge s t v a r n o razlikuju. Očito tvrdi, da je ona »simpliciter necessaria«, da se poluče druge znanosti, što izrečito Jukić niječe. Logika ima razna svojstva različitih razloga, jer posjeduje razne zaključke.

U drugoj raspravi ovog rukopisa radi o konkretnomu i apstraktnomu. Dokazuje, da pripadno konkretno znači prvobitno i glavno oblik, sporedno subjekt. Da se poluči jedinstvenost ili više pripadnih konkretum-a, traži se i dovoljna je jedinstvenost ili više subjekta, a ne forme. Nasuprot da se poluči jedinstvenost ili više supstancijalnih supstantivnih konkretum-a, dovoljna je samo jedinstvenost ili množina oblika, a ne subjekta. Pa to je sasvim naravno u peripatetičnoj filozofiji. U stvorenim ne mogu se apstraktne stvari propovijedati o njihovim konkretnima, niti obratno; niti apstraktne o drugim konačno apstraktnim.

Raspravu o himeri napisa u Makarskoj, 16. VIII. 1743. Dokazuje, da opstoji himera. Bog poznaje bitke razuma, ali u krepost ovoga svojega poznanja ne izvodi ih na učinak. Ljudska volja može proporcionalno proizvesti himeru, ali nikako vanjska ili unutrašnja čutila. Bitak razuma ima biti aktualno i moguće izvanjsko-

prema umu, ali osim toga ima biti nutrašnje i formalno neovisno od uma. Ono, što potiče iz stvarnih oblika, to je realno. Razumabici su druge, objektivne, logične nakane. Njekanja i lišavanja, koja se zbiljski predlažu u stvarnim bicima, nijesu nego stvarnosti.

Zadnju raspravu o razludžbama i istovjetnostima započe pisati u Makarskoj, kao lektor filozofije, 27. IX. 1743.

Izvan stvarne i razuma razludžbe dokazuje formalnu srednju između dvije prve »ex parte rei«.

Turić je raspravljao ob ovim pitanjima i u svojem priručniku. Samo što su ove rasprave temeljitije i opširnije obradene. Što se opaža gotovo jednakost filozofskih zaključaka između njega i Ribarovića, to slijedi, mislim najviše iz toga, što su oba bili skotisti, te su učenicima iste nauke drobili drugim riječima i izvnutim redom.

II.

U zaostroškom, samostanskom arhivu još se nade jedan rukopis o. fra Ivana Turića, koji sadrži razne rasprave iz logike. Format je tog rukopisa $23\frac{1}{2} \times 16$ cm. Počimlje sa trećom raspravom o razumnoj bitku uopće. U četvrtoj radi o razludžbama i istovjetnostima; u petoj o univerzalima uopće; u šestoj o logičnom univerzalu; u sedmoj o kategorijama napose i rodu; u osmoj o vrsti; u devetoj o razlici; u trinaestoj o kategorijama uopće; u petnaestoj o pripadnosti; u šestnaestoj o kolikôci; u osamnaestoj o odnosu; u nadodatku o ostalim šest kategorijama; u devetnaestoj o tumačenju. Novu o tumačenju napisa u Makarskoj, 28. X. 1744. Konačno su pridodane neke nove rasprave o formi i odnosu.

Turić je raspravljao više manje o ovim pitanjima u svojem priručniku, ali u ovim je raspravama kudikamo puno dalje otišao i svestranije pitanja obradio. Turić je savremenik Kačićev. Svoju filozofiju napisa i obradi oko 1730.—1744. Po mojemu skromnom mišljenju jači i verziraniji je filozof od Kačića.

Dr fra Juraj Božitković.

O. Andrija Kačić Miošić kao filozof.

Elementa peripethica iuxta mentem subtilissimi doctoris Joannis Duns Scoti a P. F. Andreae Caëich Miošsich Ordinis Min. Obs. S. P. Francisci lectione Jubilato Provinciae SS. Redemptritis in Dalmatia. Ad usum Tyronum Paripatheticæ Scholæ elucidata. Venetiis, MDCCLII. Apud Bartholomæum Baronchelli. Superiorum permissu, Format 19×13 . 499 p.

Djelo posvećuje plemiću mladiću Jurju Pankraciju Kadčiću, koji je pošao, da u Padovi uči filozofiju. Opominje ga, neka se zaljubi u peripatetičnu filozofiju. U uvodu obećava čitatelju da će po-